

Sygn. akt V ACa 1257/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Ewa Kaniok (spr.)

Sędziowie: SA Marzena Miąskiewicz

SO del. Grzegorz Tyliński

Protokolant: sekr. sądowy Dorota Jędrak

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. C.

przeciwko J. R.

o zachówek

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 4 stycznia 2017 r., sygn. akt IV C 257/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od M. C. na rzecz J. R. kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Marzena Miąskiewicz Ewa Kaniok Grzegorz Tyliński

Sygn. akt V ACa 1257/17

UZASADNIENIE

M. C. wniósł o zasądzenie kwoty 100.000 złotych od J. R. tytułem zachowku po zmarłej M. S. (1), wskazując iż 26.04.2014r. nabył od H. S. przysługujące jej roszczenie o zachówek.

J. R. wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 4 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym oddalił powództwo; w punkcie drugim zasądził od M. C. na rzecz J. R. 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. S. (1) była matką J. R. oraz T. S..

M. S. (1) umową w formie aktu notarialnego z dnia 1 października 2007 roku podarowała córce, J. R. nieruchomość, stanowiącą mieszkanie położone w W. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie Wydział VI prowadzi księgę wieczystą (...). Następnie zmarła 25 listopada 2009 roku.

M. S. (1) miała dwójkę dzieci, to jest pozwaną J. R. oraz syna T. S.. T. S. zmarł 20 kwietnia 2008 roku, T. S. miał dwoje dzieci, córkę H. S. po mężu B. oraz syna J. S. (1). J. S. zmarł 28 września 2002 roku pozostawiając po sobie dwoje dzieci, to jest J. i J..

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy w sprawie akt II MS 1287/08, Sąd Rejonowy stwierdził, że spadek po T. S. nabyła córka H. B. w 1/2 oraz wnuki, to jest J. S. (2) i J. S. (3) po 1/4 spadku każde z nich.

Wezwaniem z dnia 4 czerwca 2014 roku M. C. wezwał pozwaną do zapłaty na jego rzecz kwoty 250.000 złotych, twierdząc, że nabył od H. B. w drodze cesji roszczenie o zachówek. Było przeprowadzone postępowanie ugodowe w sprawie II Co 1374/14 przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, w którym pełnomocnik J. R. nie wyraził zgody na zawarcie ugody.

M. C. swoje roszczenie wywodził z tego, że nabył od H. B. w drodze cesji wierzytelność o zachówek po M. S. (1), tym niemniej do akt sprawy takiej umowy cesji nie złożył. Mimo prawidłowego powiadomienia nie stawiał się na termin rozprawy, a zatem nie mógł być przesłuchany przez Sąd i w związku z tym Sąd ograniczył postępowanie dowodowe z przesłuchania stron tylko do przesłuchania powódki.

Sąd oddalił powództwo z dwóch powodów.

Po pierwsze: po M. S. (1) nigdy nie zostało przeprowadzone postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku, a zatem brak informacji, kto ten spadek miałby dziedziczyć. M. C. powinien udowodnić, że H. B., która rzekomo mu sprzedała swoją wierzytelność w ogóle jest spadkobiercą po M. S. (1).

Artykuł 1027 stanowi, że względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia, tylko stwierdzeniem nabycia spadku, albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia.

Po drugie powód, nie wykazał w żaden sposób swojej legitymacji czynnej do występowania w sprawie, to znaczy nie przedstawił Sądowi umowy cesji, na którą się powoływał. Powołał się tylko na swoje własne wezwania z 4 czerwca 2014 roku, ale to nie stanowi żadnego dowodu, bowiem każdy może napisać pismo z żądaniem zapłaty. Jak również w ocenie Sądu, nie może być dowodem na umowę cesji niepodpisane przez H. S. pismo z 29 maja 2014 roku.

Jeżeli chodzi o koszty sądowe, to Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zaskarżając go w całości i zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na:

a) ustaleniu, iż przedmiotem darowizny dokonanej przez M. S. (1) na rzecz J. R. było mieszkanie położone w W. przy ulicy (...), gdy tymczasem przedmiotem tej darowizny była nieruchomość gruntowa zabudowana,

b) ustaleniu, iż J. R. nie została zawiadomiona o dokonanych przez H. S. przelewach wierzytelności na rzecz M. C., gdy z zeznań J. R. wynika, iż „otrzymałam list od H. B.”,

c) ustaleniu, iż J. R. nie została zawiadomiona o dokonanych przez H. S. przelewach wierzytelności na rzecz M. C., gdy z jej zeznań nie wynika aby kiedykolwiek kwestionowała wiarygodność pisma skierowanego do niej w tym przedmiocie przez H. S. lub aby pismo to nie zawierało podpisu H. S.,

d) ustaleniu, iż pod treścią oświadczenia skierowanego przez H. S. do J. R. dnia 22 kwietnia 2014 roku, winien widnieć podpis M. S. (1), choć nie żyła ona już w tej dacie a dodatkowo nie była uprawniona do składania tego rodzaju oświadczeń,

e) ustaleniu, iż skierowane do J. R. wezwanie z dnia 4 czerwca 2016 roku podpisane zostało przez M. S. (2), co jest sprzeczne z jego treścią, bowiem podpisane zostało przez M. C.,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w tym w szczególności poprzez:

a) stwierdzenie, iż ustalenie kręgu spadkobierców po M. S. (1) jest możliwe wyłącznie na podstawie wydanego przez właściwy Sąd Rejonowy postanowienia o stwierdzeniu praw do spadku, gdy tymczasem zawarta w nim norma nie ma zastosowania do okoliczności niniejszej sprawy a dodatkowo J. R. nigdy nie kwestionowała następstwa prawnego po M. S. (1) określonego w treści skierowanego przeciwko niej pozwu, to jest naruszenie art. 1027 k.c.,

b) stwierdzenie, iż ustalenie że doszło do skutecznego przelewu wierzytelności służącej H. S. wobec J. R. z tytułu zachowku po M. S. (1), jest możliwe wyłącznie na podstawie pisemnej umowy cesji, to jest art. 509 k.c. i 511 k.c.,

3. naruszenie przepisów prawa procesowego, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w tym w szczególności poprzez:

a) zaniechanie przesłuchania J. R. po uprzednim odebraniu od niej przyrzeczenia pomimo tego, iż zeznawała ona nieprawdę, bowiem podawała, iż nie uczestniczyła w żadnej próbie ugodowej, gdy tymczasem jest to sprzeczne z materiałem dowodowym sprawy i ustaleniami tutejszego Sądu Okręgowego, zgodnie z którymi było przeprowadzone postępowanie ugodowe w sprawie II Co 1374/14 przez Sąd Rejonowy dla Miasta stołecznego Warszawy, w którym pełnomocnik J. R. nie wyraził zgody na zawarcie ugody, to jest art. 304 k.p.c.,

b) dowolną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego poprzez ustalenie, iż J. R. nie została powiadomiona o dokonanej przez H. S. cesji wierzytelności służącej jej z tytułu zachowku po M. S. (1), gdy z zeznań J. R. wynika, iż otrzymała list od H. B. (obecnie S.), to jest art. 232, art. 233 i art. 328 § 2 k.p.c.,

c) bezpodstawne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego, skoro wartość nieruchomości stanowiącej przedmiot umowy darowizny zawartej pomiędzy M. S. (1) a J. R., nie została przez strony uzgodniona, to jest art. 217 § 3 k.p.c.,

d) błędną ocenę postawy procesowej J. R., polegającej tym, iż w toku postępowania zaniechała wdania się w spór, co powinno być uznane za przyznanie przez nią faktów wskazanych w pozwie, to jest art. 221 k.p.c.,

e) uznanie, iż powód nie udowodnił faktu przelewu na jego rzecz wierzytelności służącej H. S., pomimo, iż okoliczność ta nie była kwestionowana, to jest art. 6 k.c.,

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie uwzględnienie powództwa w całości wraz z kosztami postępowania. Nadto wniósł o dopuszczenie wskazanych dowodów na okoliczności podniesione w treści pisma.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna .

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Prawidłowe jest ustalenie, że powód nie wykazał legitymacji czynnej, albowiem nie przedstawił umowy cesji na jego rzecz wierzytelności z tytułu zachowku, przysługującej H. S. po M. S. (1). Dowodu nabycia wierzytelności nie stanowi niepodpisane zawiadomienie znajdujące się na karcie 27 akt. Zawiadomienie to z uwagi na brak podpisu nie stanowi dokumentu prywatnego ani innego dowodu w rozumieniu art. 308 i 309 k.p.c., a zatem nie może być podstawą ustaleń faktycznych.

Nie jest prawdą, że pozwana nie wdała się w spór, oraz że nabycie przez powoda wierzytelności mocą umowy cesji było bezsporne. Zarzut naruszenia art. 229 k.p.c., 230 k.p.c. i 231 k.p.c. jest gołosłowny. Pozwana w odpowiedzi na pozew podniosła, że jej pełnomocnik wezwał powoda do umożliwienia zapoznania się przez pozwaną z treścią umowy cesji celem weryfikacji twierdzeń powoda, oraz że umowa taka nie została jej przedstawiona w związku z czym nie ma możliwości zweryfikowania dochodzonego roszczenia i wnosi o jego oddalenie (k.97). Bezsporne było także, że powód wzywał J. R. do próby ugodowej i że do ugody nie doszło, a zatem twierdzenie powoda że nabycie przez niego wierzytelności w drodze cesji było bezsporne stanowi nadużycie.

Powód reprezentowany był przed sądem I instancji przez profesjonalnego pełnomocnika (k.109 i 110), mimo to nie zgłosił wniosków dowodowych czyniących zadość obowiązkowi wynikającemu z art. 6 k.c., w sytuacji gdy pozwana wyraźnie żądała okazania jej umowy cesji.

Pozwana zaprzeczyła jakoby otrzymała zawiadomienie z k.27, dowód nadania przesyłki nie jest równoznaczny z dowodem doręczenia, zatem nie sposób przyjąć, że zawiadomienie o cesji zostało pozwanej doręczone. Pozwana zaprzeczyła także jakoby H. S. okazywała jej umowę cesji. W tej sytuacji rację ma sąd I instancji, że powód zgodnie z art. 6 k.c. zobligowany był do przedstawienia dowodu, iż doszło do skutecznego przelewu na jego rzecz wierzytelności służącej H. S. wobec J. R. z tytułu zachowku po M. S. (1).

Pełnomocnik powoda obecny podczas przesłuchania pozwanej w charakterze strony nie kwestionował jej twierdzeń i nie wnosił o przesłuchanie jej po odebraniu przyrzeczenia, ani nie zgłosił zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. odnośnie uchybienia przepisom postępowania, utracił więc możliwość powoływania się na takie uchybienia.

Samo twierdzenie pozwanej, że otrzymała list od H. B. (obecnie S.), w sytuacji gdy pozwana nie potwierdziła, że doszło do cesji wskazanej w pozwie wierzytelności na rzecz powoda, nie zwalniało powoda z obowiązku wykazania legitymacji procesowej czynnej.

Ustalenie sądu I instancji, że pod treścią pisma z 22.04.2014r. powinien znajdować się podpis M. S. (1) wynika z oczywistej omyłki sądu nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia. Podobnie znaczenia nie ma ustalenie co było przedmiotem darowizny dokonanej przez M. S. (1) na rzecz J. R., oraz ustalenie, kto podpisał się pod wezwaniem z dnia 4 czerwca 2016r.

Dowody zgłoszone przez powoda w postępowaniu apelacyjnym należało uznać za spóźnione.

Zgodnie z art. 381 k.p.c. sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później. Zgodnie z art. 217 par. 1 k.p.c. strona może przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków do zamknięcia rozprawy.

Potrzeba złożenia umowy cesji bądź wniesienia o przesłuchanie H. S. w charakterze świadka na okoliczność dokonania cesji wierzytelności o zachówek na rzecz powoda istniała już w postępowaniu przed sądem I instancji i dowody takie winny być powołane do zamknięcia rozprawy przed sądem I instancji. Powód nie wskazał dlaczego dowody wskazane w apelacji na k.132-133 powołał dopiero w postępowaniu przed sądem II instancji a nadto nie stawił się na rozprawę przed Sądem Apelacyjnym celem ewentualnego ustnego wyjaśnienia powyższej kwestii.

Ponieważ zgodnie z tym co twierdzi powód umowa cesji zawarta została na piśmie, winien był załączyć tę umowę do pozwu. Przesłuchanie H. S. na okoliczność zawarcia umowy byłoby uzasadnione jedynie w sytuacji gdyby pozwana po zapoznaniu się z treścią umowy na piśmie podniosła stosowne zarzuty.

W toku postępowania apelacyjnego, w piśmie procesowym z 21.06.2017r. powód wniósł o dopuszczenie dowodu z umowy przelewu wierzytelności (k.184), przy czym do pisma tego załączył kserokopię umowy przelewu wierzytelności nie potwierdzoną za zgodność z oryginałem i nie zawierającą danych odnośnie kwoty, za którą wierzytelność została zbyta (k.185-189). Kserokopia umowy nie potwierdzona za zgodność z oryginałem nie stanowi dokumentu, zatem przeprowadzenie dowodu z w/w pisma przed sądem II instancji było nieuzasadnione. Powód nie wskazywał na okoliczności świadczące o tym, że złożenie oryginału umowy nie jest możliwe. Pozwana zakwestionowała wiarygodność kserokopii umowy i zażądała złożenia oryginału (k.196). Wobec niestawiennictwa powoda na rozprawę przed sądem apelacyjnym niemożliwe było wyjaśnienie, czy powód znajduje się w posiadaniu oryginału umowy i dlaczego dotychczas go nie złożył.

Brak przedłożenia umowy cesji w oryginale lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem uzasadnia ocenę, że powód nie wykazał swojej legitymacji czynnej w niniejszym procesie. Przesłuchiwanie przez sąd II instancji H. S. na okoliczność, że do zawarcia umowy doszło oraz na okoliczność treści umowy stanowiłoby nieuzasadnioną zwłokę w postępowaniu. Dowód ten zgodnie z art. 187 par. 2 pkt 1 k.p.c. powinien być zgłoszony już w pozwie.

Sąd I instancji słusznie oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego albowiem w sytuacji gdy powód nie wykazał swojej legitymacji procesowej dowód ten nie był przydatny dla rozstrzygnięcia.

Zarzut naruszenia art. 1027 k.c. jest słuszny. Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska sądu I instancji, że powód zobowiązany był do przedłożenia postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po M. S. (1) lub aktu poświadczenia dziedziczenia po w/w, albowiem ustalenie przez sąd I instancji kręgu spadkobierców po M. S. (1) w niniejszej sprawie było dopuszczalne. Powyższe nie wpływa jednak na treść rozstrzygnięcia.

Zarzut naruszenia art. 509 k.c. i 511 k.c. nie jest trafny, sąd I instancji oddalił powództwo nie dlatego, że powód nie złożył umowy cesji na piśmie ale dlatego, iż nie powołał dowodów celem wykazania, że nabył wierzytelność w drodze cesji. Okoliczność tę powód mógł wykazywać różnymi dowodami w tym dowodem z zeznań H. S. zgłoszonym aż do zamknięcia rozprawy przed sądem I instancji oraz dowodem z przesłuchania swojej osoby w charakterze strony, co sąd I instancji mu umożliwił wzywając go do osobistego stawiennictwa (k.108), a z czego powód nie skorzystał.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i z mocy art. 385 k.p.c. oddalił ją.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z wynikiem sporu w oparciu o art. 98 par. 1 i 3 k.p.c.

Marzena Miąskiewicz Ewa Kaniok Grzegorz Tyliński